

satte Grænse af 6 Tdr. Disse Huse kunne have deres gode Sider, men det vilde dog være usundt, om Landet blev overfyldt med Ejendomme af denne Størrelse. Der er ubestridelig mere Trang til Ejendomme af den Størrelse, vi her foreslaa. Vi foreslaa Ejendomme af en saadan Størrelse, at de kunne magtes af en arbejdsdygtig Familie og under en forstandig Udnyttelse give den et forsvarligt Underhold. Man har ment, at man ikke behøvede at give nærmere Regler end de her antydede og saa for øvrigt lade Kommunerne have fri Hænder, om de ville udstykke i nogle flere mindre eller færre større Ejendomme. Det maa ses med de lokale Forhold for Øje. Forslagsstillerne have ikke Spor af Betænkelighed ved at give Kommunerne fuldstændig frit Spillerum indenfor den Ramme. Jeg tror, det vil være forsvarligt at sige: Udstyk I ganske, som I ville.

Vi have desuden givet en almindelig Anvisning, der i og for sig var overflødig, om, at der skal tages særligt Hensyn til heldig Form og Vejforbindelse. Det giver sig af sig selv, men man har ment, at det ikke var nogen Skade til at nævne det. Vi have ogsaa ment, at hvor det drejede sig om Arealer af særlig Beskaffenhed som Enge, Moser og Skove, vilde det være naturligt, at Kommunerne fik Lov til at disponere i saa Henseende med Frihed, ved enten at fordele disse særlige Ejendomme til de mindre Ejendomme med et Tilliggende af Mose, Skov osv. til hver enkelt, eller, hvor Forholdene maatte tale derfor, at oprette særlige Brug; kun maa man bestandig fastholde Forholdet med de 6—16 Tdr. Land Middeljord. Hvor Jorden er af meget ringe Beskaffenhed, maa dette Tal forhøjes. I mange jyske Egne maa det sikkert fordobles eller mulig forøges endnu mere for at naa den tilsigtede Størrelse. Men Kommunerne ville let sætte sig ind i, hvad der skal forstaas ved 6—16 Tdr. Land Middeljord.

Efter Udstykningen udbyder Kommunen saa disse Ejendomme og bortfæster dem. Jeg formoder, at det er om dette Punkt, der vil rejse sig mest Tvivl. Jeg kan paa Forhaand sige, at der ogsaa indenfor Forslagsstillerne har været delte Meninger om absolut at foretrække Fæste. Men Fæsteprincippet er jo drøftet ved en anden Lejlighed, og jeg skal ikke uden givne Foranledning vende tilbage dertil. I øvrigt skal jeg indrømme, at det, man kalder Forsøg med Indførelse af offentlig Fæste, kan være praktisk. Jeg gaar der ud fra, at disse Forsøg sikkert ikke vilde

finde Sted i større Omfang, end det blev fuldt forsvarligt. Landbrugsministeren lod rigtignok forleden Dag, som om det næsten ikke kunde gaa an at begynde paa noget saadant, før man havde prøvet sig saa smaat frem. Han tænkte sig formodentlig, at der kunde ske noget gruelig galt, hvis der blev lavet saadan en Masse Fæstejendomme. Men det er jo et Forhold, der allerede eksisterer her i Landet, blot under uheldige Former. Naar Udfæstningen sker fra Stat eller Kommune, bliver Forholdet et helt andet. Der er da ikke den absolute Tendens til at jage til den yderste Grænse af personlig Erhvervelse og Kapitaludnyttelse som i det private Fæste. Og der er endelig det til syvende og sidst, at giver det noget Udbytte, bliver det dog Samfundets Ejendom. Det offentlige Fæste er da en Form for Fæste, der i alle Henseender giver en ganske anderledes værdifuld Betyggelse for, at Forholdet udnyttes paa bedste Maade.

Og med Hensyn til Tvivl om, hvorvidt der var Brug derfor, skal jeg sige, at der bliver jo aldrig et Hus eller en Gaard fæsteledig, uden at der er Efterspørgsel nok. Og hvor Fæsteforholdet stiftes under humane og gunstige og naturlige Vilkaar, er der ikke Tvivl om, at der er overordentlig god Brug for det. I og for sig mener jeg ikke, det behøver at være en Prøve, for i og for sig tror jeg, hele Forholdet er saa naturligt. Men dette Spørgsmaal have vi altsaa lagt hen til Afgørelse andetsteds. Naar den Lov, vi behandlede forleden Dag, bliver behandlet igennem, mene vi, den maa have faaet et saadant Indhold, at det kan være forsvarligt at benytte den Jord, som det offentlige her kommer i Besiddelse af, efter Reglerne i den Lov. Om det bliver i den Form, den nu har, en noget lignende eller en mere eller mindre afvigende, er i dette Øjeblik ikke afgørende. Men jeg gaar ud fra, at hvad det er muligt at føre igennem og fra mere radikal og mere moderat Side at komme overens om, det vil blive en Form, som vi uden videre lige kunne overføre paa denne Lov, saaledes at vi i og for sig ikke behøve at slide Arbejdet om igen paa et andet Sted end der, hvor det naturligt hører hjemme, ved Behandlingen af det principielle Spørgsmaal.

Særlig af Hensyn til, at vi ere langt ud paa Aftenen, særlig for mig, skal jeg indskrænke mig til disse korte vejledende og orienterende Bemærkninger. Idet jeg forudsætter, at Sagen ellers i sin Almindelighed er let overskuelig, og det sikkert